

Дослідження проблем народовладдя в умовах розвитку глобалізаційних процесів

Монографію, що рецензується¹, присвячено досить актуальній в теоретичному і практичному аспектах проблемі. Процес становлення української державності відбувається в умовах інтенсифікації в світі глобалізаційних процесів. Глобалізація системно впливає на всі аспекти здійснення волі народу, реалізацію представницьких і безпосередніх форм демократії. З'являються теорії, які доводять, що в умовах глобалізації зникає державний суверенітет, що транснаціональні корпорації можуть приймати рішення, не узгоджуючи їх з позицією держав. Виникають нові інформаційні можливості впливу на суспільну думку, на результати виборів і референдумів. Упровадження демократії, що базується на інформаційних технологіях, іноді розглядається як антипод існуючим державно-правовим інститутам. У світі відбувається процес універсалізації права, взаємовпливу правових систем, з'являються нові можливості врахування державно-правового досвіду інших країн. Становлення державності і народовладдя в Україні, як і в інших пострадянських країнах, проходить в умовах розвитку інтеграційних процесів у світі, особливо на європейському континенті, інтенсифікації правових зв'язків, можливості за допомогою новітніх інформаційних технологій суттєво впливати на позицію виборців. Усе це актуалізує науковий пошук оптимізації становлення та розвитку народовладдя в умовах глобалізації.

О. Ю. Тодика в монографії вперше в науковій літературі на пострадянському просторі системно аналізує цю складну і досить актуальну проблему. У роботі чітко проводиться теза, згідно з якою глобалізація створює нову ситуацію в здійсненні влади народу, що вона істотно впливає на співвідношення народного, державного і національного суверенітетів, розвиток інститутів безпосередньої і представницької демократії, здійснення прав людини і громадянина, особливо у сфері політико-правових відносин, на функції держави, конституційний лад та його засади, забезпечення національної безпеки країни. Авторка слушно стверджує, що глобалізація — це універсалізація різних зв'язків

¹ Тодика О. Ю. Народовластие в условиях глобализации. – Х.: Право, 2005. – 336 с.

незалежно від державних кордонів, вона справляє як позитивний, так і негативний вплив на відносини у сфері народовладдя. Зменшити вплив негативних чинників глобалізації на політико-правові процеси у сфері народовладдя — це завдання як держави, так і громадянського суспільства. Важливо, аби глобалізація не руйнувала демократичний потенціал народовладдя, а національна правова система України, інших пострадянських держав пристосовувалася до світових і європейських стандартів, не втрачаючи своєї специфіки, в основі якої лежать менталітет народу і накопичений вітчизняний досвід становлення державності та народовладдя.

У монографії О. Ю. Тодики розглядаються такі сучасні актуальні проблеми, як вплив глобалізації на інститути народовладдя, процес універсалізації права в умовах розвитку глобалізаційних процесів, народовладдя і конституційні цикли, роль забезпечення народовладдя і прав особи в стратегії сталого розвитку суспільства. Аналізується інформаційне забезпечення народовладдя в умовах глобалізації і становлення інформаційного суспільства. Це проблеми, які на сьогодні є досить актуальними і в юридичній літературі ще не були предметом комплексного наукового дослідження. У роботі також розглядаються політична суб'єктність держави в аспекті сучасних проблем становлення народовладдя, питання забезпечення конституційної законності у сфері народовладдя. При цьому акцентується на тому, що зниження ідентичності держави в умовах глобалізації, її суверенітету, можливостей держави виконувати свої внутрішні та зовнішні функції є загрозою для демократії, механізму реалізації народовладдя. Процес глобалізації ставить перед державами і народами нові проблеми і потребує насамперед від органів державної влади адекватного на них реагування. Такі цінності, як народовладдя, права людини і громадянина, національна безпека не повинні приноситися в жертву глобалізаційним інтересам. Ця позиція авторки чітко проводиться по всьому монографічному дослідженню.

На сьогодні актуалізується проблема інформаційного забезпечення народовладдя. Сучасні інформаційно-комунікативні технології дають можливість розширити діапазон урахування думки населення, в цілому народу стосовно загальнозначущих проблем. Це позитивний аспект глобалізації. Разом з цим у монографії слушно стверджується, що такі технології недостатньо використовуються для формування електоральної культури громадян, поваги до закону, права, цінностей демократії, підвищення юридичної відповідальності громадян при проведенні виборів, референдумів, інших форм волевиявлення у сфері відносин на-

родовладдя. Мають місце численні випадки недоведення до громадян нормативно-правових актів, що стосуються їх прав і свобод, і це є порушенням демократії.

У монографії системно аналізується питання правової політики держави у сфері народовладдя, наводиться її поняття, розкриваються зміст, тенденції, цінності цієї політики, її специфічні риси. Слушно зазначається, що державна політика в даній сфері суспільних відносин має бути спрямована на забезпечення політичних прав громадян, реальне волевиявлення народу при проведенні виборів, референдумів. Але практика, як слушно зазначає авторка, свідчить про те, що в пострадянських державах, у тому числі Україні, відсутня виважена політика держави у сфері народовладдя, що яскраво підтверджується проведенням виборчих кампаній, періодичною зміною типу виборчої системи — від мажоритарної до змішаної, а потім — до пропорційної.

В останні роки політичний процес у пострадянських країнах стає все більш корумпованим, про що свідчить поширення застосування у виборчих кампаніях «брудних» виборчих технологій, адміністративного ресурсу, підкупу виборців. Усе це політико-правові реалії, що суттєво впливають на механізм здійснення народовладдя. З огляду на актуальність проблеми О. Ю. Тодика надає поняття політичної корупції, системно аналізує питання корупції у сфері народовладдя, її причини, конституційні засади боротьби з нею, розглядає роль державних службовців у виникненні політичної корупції і боротьбі з нею. Комплексно аналізується вплив якості виборчого законодавства на електоральну корупцію, надаються пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства, практики його застосування, підвищенню правової культури виборців. Формування конституційної правосвідомості розглядається як один з істотних чинників у боротьбі з корупцією в сфері народовладдя.

Структура роботи є вдалою, матеріал викладено логічно і послідовно. Праця О. Ю. Тодики буде корисною для державних і політичних діячів, народних депутатів, науковців, викладачів і студентів вищих навчальних закладів, усіх тих, хто цікавиться проблемами народовладдя.

М. Цвік, доктор юридичних наук,
професор, академік АПН України